

עלויות גבוהות מהמתוכנן ועיכוב של שנים בביצוע: המבקר בדו"ח חריף על פרויקט "כנף ציון"

עלות פרויקט המטוס שאמור לשמש את ראשי המדינה גבוהה ב-137 מיליון שקלים מההערכה שהוצגה לקבינט, כך קובע הדו"ח • הסיבה: ההערכה לא כללה תוספת מע"מ • גם מחיר הטסת המטוס גבוהה מחכירת מטוס פרטי כפי שנעשה כיום

[שמעון יעיש](#), 9/3/2022, 10:55, עודכן 9/3/2022, 13:09 **ישראל היום**

מבקר המדינה, מתניהו אנגלמן, בחן את הליכי קבלת החלטות והרכש של הצטיידות המדינה במטוס "כנף ציון", המיועד להטסת ראשי המדינה בנסיעות רשמיות לחו"ל.

המבקר מציין בדו"ח כי לא נמצא תיעוד במשרד ראש הממשלה לעבודת המטה שנעשתה בשנת 2010 לצורך קביעת הדרישות המרכזיות בפרויקט כגון טווח הטיסה הישירה, דגם המטוס והדרישה שהמטוס יכיל בין 100 ל-120 נוסעים, דרישה שהייתה גבוהה ב-64% עד 97% ממספר הנוסעים שנהגו להצטרף לנסיעות ראש הממשלה בשנים 2010-2011.

מדו"ח מבקר המדינה עולה כי לא הובהרו הסיבות לפערים האמורים. נוסף על כך, במשרד ראש הממשלה לא ביצעו בחינה של החלופות האפשריות בנוגע לבעלות על המטוס ולמי שיטיס אותו לפני קביעתו משנת 2012 כי המטוס יהיה בבעלות המדינה ויוטס על ידי טייסי חיל האוויר.

עוד עולה מהביקורת כי משרד הביטחון הציג בפני ועדת גולדברג הערכת עלות רכש המטוס והסבתו בהיקף של כ-70 מיליון דולר, אך ההערכה הזאת לא כללה מע"מ ואת עלות ההשקעה הראשונית הנדרשת אם המטוס יופעל על ידי חיל האוויר, עלויות נוספות של כ-6.5 מיליון דולרים.

העלויות שאישר הקבינט בסופו של דבר עמדו על כ-729 מיליון שקלים, עלויות גבוהות ב-137 מיליון שקלים מאלו שהוצגו לוועדת גולדברג על ידי משרד הביטחון. בדו"ח נכתב כי המל"ל הדגיש את החשיבות הביטחונית של מטוס מסוג זה, אך לא פירט בקבינט לגבי כמה היבטים ביטחוניים מהותיים וחברי הקבינט לא דנו בהם. בין ההיבטים: המענה שניתן לאיומים הביטחוניים שהיו ידועים באותה עת, פערים ויכולות בהיבט ביטחוני מסוים והאחריות הביטחונית לשלב ההסבה בפרויקט.

כמו כן, לא הוצגו בקבינט נושאים נוספים, כגון תצורת המטוס, המשמעויות של רכש מטוס בן 20 שנים לעומת מטוס חדש יותר, החלופות האפשריות הנוגעות לבעלות על המטוס, לגורם שיטיס אותו ולאתר חניית הקבע שלו, משמעויותיהן ועלותן.

לפי הדו"ח, חל פיגור של 34-35 חודשים בלוח הזמנים הצפוי למסירת המטוס. בין הסיבות שגרמו לעיכובים: שינויים רבים בעיצוב הפנים של המטוס ועיכובים בקבלת החלטות במשרד ראש הממשלה, לרבות בנוגע לחומרי הגימור והגוונים במטוס. נוסף על כך, נושאים שהיו בנתיב הקריטי של הפרויקט וגוררו עיכובים בתכנון, בייצור ובאספקת פריטי ציוד; התחייבות תע"א ללוחות זמנים קצרים מדי למסירת המטוס, הן בהסכם והן בעדכנו

בעקבות בלוק השינויים הראשון והשני; הערכות חסר של תעשייה אווירית להתקנת ציוד במטוס ועיכובים שלה בהעברת חומרים ודוחות לרשות תעופה אזרחית לצורך רישוי ואי-עמידתה בצמצום הפערים בלוחות הזמנים; מימוש דרישות ביטחון מחמירות עקב העברת האחריות לאבטחת המטוס וסביבתו לאגף הביטחון במשרד רה"מ; וכן השפעותיה של מגפת הקורונה.

עלות הטיסה הממוצעת במטוס ראשי המדינה צפויה להיות גבוהה ב-108% אחוזים מהעלות של טיסה ממוצעת במצב הקיים של חכירת מטוס אזרחי - 5.2 מיליון שקלים לעומת 2.5 מיליון שקלים.

חשוב להדגיש שאומדן העלות הממוצעת של טיסה במטוס ראשי המדינה, בהתחשב בעלויות ההפעלה בלבד, העלה כי העלות תסתכם בכ-2.74 מיליון שקלים - עלות הגבוהה בכ-10% מעלות טיסה ממוצעת בשנים 2015 עד 2019.

הכיסוי הביטוחי המתוכנן עבור המטוס נמוך מעלות הקמתו ועומד על 204 מיליון שקלים, בעוד שעלות המטוס הכוללת את עלות ההקמה על ידי תעשייה אווירית עומד על כ-382 מיליון שקלים. עוד צוין כי במטוס ראשי המדינה יהיה שיפור משמעותי לעומת המצב הקיים ברמת הביטחון, ההגנה על המטוס ואבטחת המידע שבו, כולל השליטה, התנאים במטוס והשירות שניתן בו.

"קבלן ביצוע של משרד ראש הממשלה"

מבקר המדינה אנגלמן ממליץ, בין היתר, כי משרד ראש הממשלה, המל"ל ומשרד הביטחון יפיקו לקחים מפרויקט שנמשך יותר מעשור מעת ייזומו וכחמש וחצי שנים משלב היציאה למכרז ויודאו כי פרויקטים עתידיים בעלי חשיבות ציבורית וביטחונית ימומשו בזמן הקצר האפשרי.

עוד מומלץ כי הגופים האמורים יודאו כי לפרויקטים עתידיים ייקבע לוח זמנים ריאלי לביצועם, שמביא בחשבון את מורכבות הפרויקט, את השפעותיהם של שינויים בפרויקט ואת דעתם של גורמי המקצוע המתאימים, וכי לוח זמנים זה יאפשר בקרה מיטבית אחר התקדמותו של הפרויקט. מומלץ כי נוכח הליקויים שהעלה דוח זה, המל"ל, משרד ראש הממשלה, השב"כ ומשרד הביטחון יפיקו לקחים כל אחד בתחומו לשם טיוב פעילותם לקראת קבלת החלטות והיערכות למימושם של פרויקטים עתידיים.

ממשרד הביטחון נמסר בתגובה: בפרויקט 'מטוס ראשי המדינה' משרד הביטחון פעל ופועל כקבלן ביצוע של משרד ראש הממשלה, בהתאם לדרישותיו, לאיפיון שקבע ולתקציב שהעמיד לביצוע המשימה. חלקו של צה"ל בפרויקט נקבע גם הוא בהתאם לדרישות משרד רה"מ.